

EEN BIJZONDERE ‘WALK OF PEACE’

in het kader van het Inspiratiefestival Terschelling.

Net als tijdens de vorige editie van het Inspiratiefestival op Terschelling mochten we ook dit keer vanuit de Raad van Kerken in Nederland een ‘*Walk of Peace with Creation*’ organiseren door het fraaie duinlandschap. Zo’n vijfenveertig ‘vredeswandelaars’ deden eraan mee.

Eén van de eerste vragen was: hoezo een walk of peace *with creation* en niet *in*? Terechte vraag die nadere toelichting vergt. Ik riep in herinnering dat de Wereldraad van Kerken de lidkerken ooit opriep om aan een ‘Conciliair Proces van gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping’ deel te nemen en activiteiten rond die thema’s te ondernemen. Daaruit ontstond vervolgens een dialoog over wat nu eigenlijk ‘*rechtvaardige vrede*’ is. Volgens onze zusters en broeders in de zuidelijke wereldhelft gaat immers gerechtigheid *vooraf* aan vrede. Deze dialoog mondde uit in de zogeheten Internationale Oecumenische Vredesconvocatie van de Wereldraad in Kingston/ Jamaica (2011). Hier werd uiteindelijk dat begrip rechtvaardige vrede nader ingevuld en omschreven.

Op de Assemblee van de Wereldraad van Kerken in Busan (2013) werden de lidkerken wereldwijd opgeroepen om samen op een *Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede* te gaan. In het kader van die Pelgrimage heeft de Raad van Kerken (in samenwerking met PAX) jaarlijks een Walk of Peace georganiseerd in diverse steden in ons land. Daar hebben we dus die vredeswandeling, oftewel Walk of Peace.

Aan het begrip *rechtvaardige vrede* worden vier verschillende dimensies onderscheiden: vrede in de gemeenschap, vrede op de markt/in de economie (en die is nog ver te zoeken gegeven de kloof tussen arm en rijk), vrede **met** de schepping (hier is ook nog veel werk aan de winkel gegeven de klimaatverandering en het groeiende verlies aan biodiversiteit) én vrede tussen de volken. Daar is ie dan: **peace with creation**. En daarom dus een Walk of Peace with Creation! En tijdens die wandeling worden er in de geest van dat Conciliair Proces drie ‘staties’ gehouden over gerechtigheid, vrede en de heelheid van de schepping. En zo gingen we dus op pad door de duinen. Het was gelukkig goed weer. De dag daarvoor had het nog gestormd!

Vluchtelingenopvang

Op de eerste statie over *gerechtigheid* deelde ds. Bob Haanstra, bestuurslid van INLIA, gepassioneerd zijn ervaringen met de opvang van vluchtelingen. Hij memoreerde dat er al lang een band is tussen de Raad van Kerken en INLIA. Bovendien wees hij erop dat de werkgroep Vluchtelingen van de Raad van Kerken in Nederland in zekere zin uniek is omdat naast kerkelijke organisaties ook allerlei ngo’s zoals Vluchtelingenwerk Nederland en INLIA daarin participeren. Hij vertelt: ‘Asielzoekers krijgen pas een menselijk gezicht in de ontmoeting. Het doet me denken aan de eerste keer, dat ik betrokken was bij een kerkasiel. Vanuit de stichting INLIA (d.i. Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven ten behoeve van Asielzoekers) kreeg de kerkenraad het verzoek om kerkasiel te verlenen aan Syrisch-Orthodoxe christenen. Het zou gaan om een gezin met twee kinderen. Het was nog een hele toer om de kerkenraad hiervoor apart bij elkaar te krijgen. De discussie over dat verzoek verliep moeizaam.

De vigerende vooroordelen over asielzoekers, de opmerkingen over we willen geen illegalen opvangen, gingen over de kerkenraadstafel. En daarbij de praktische twijfels. We hebben daar geen ruimte voor. En hier krijgen wij geen vrijwilligers voor. Hoelang zal het duren? Het vergde veel overredingskracht om tot een positief besluit te komen. Als het allemaal maar niet te lang duurde. En uiteindelijk was er een meerderheid in de kerkenraad. En werd er 'ja' gezegd op het verzoek van INLIA. Een paar dagen later werd het gezin gebracht. Een vader en een moeder, een jongen van vijf en een meisje van drie. Het enige wat ze bij zich hadden waren twee tassen. Meer niet. Ze kwamen aan bij de pastorie. De dominee onthaalde ze vriendelijke. Hij belde een paar kerkenraadsleden dat de asielzoekers aangekomen waren. Die kwamen erbij. Toen ze het gezin zagen, werden ze om het Bijbels te zeggen 'met ontferming bewogen'. Vier mensen, twee tassen, die niet teruggestuurd konden worden, want dan zouden ze gevaar voor hun leven lopen. Ontworteld, ontheemd, met angst en onzekerheid zaten ze op de bank in de pastorie. De daadwerkelijke ontmoeting met een vluchteling, met een asielzoeker die geen plek heeft op de wereld, die geen huis heeft, die van hot naar her wordt gebracht, poetst alle vooroordelen weg. Zo'n ontmoeting doet je op slag veranderen. Het beschaamt alles wat je gedacht hebt over asielzoekers en maakt de medemens in jou los.

De drie kerkenraadsleden gingen meteen aan de slag om het gebouwtje naast de kerk in te richten voor het asielzoekersgezin. Wie had er nog spullen voor dit gezin? Er reden aanhangwagens door het dorp. Her en der werden de spullen op gehaald. Velen hielpen mee om dit gezin een goed kerkasielverblijf te geven. Er werden roosters gemaakt voor vrijwilligers om het gezin in de kerk en het gebouwtje bij te staan. Dag en nacht. Binnen de kortste keren was de intekenlijst vol. Er kwam een boodschappenploeg die dagelijks om beurten het gezin voorzag van eten en drinken. En het werd een interkerkelijk gebeuren. Kerken in de omliggende dorpen hielden collectes om te helpen de onkosten van dit kerkasiel te bestrijden.

Zie eens wat er gebeurt als Nederlanders wél vluchtelingen of asielzoekers ontmoeten. Zo'n beeld ontkracht de met vooroordelen doorspekte opmerkingen over asielzoekers als 'profiteurs en gelukzoekers'. En zo'n ontmoeting maakt ook bij jou wakker, dat je beseft hoe goed jij het hebt, met je huis, met je haard, met je natje en droogje, levend in een vanzelfsprekende veiligheid. Zie wat zo'n ontmoeting teweegbrengt.'

Tot zover deze impressie van een ontmoeting tussen een kerk, dorp en een asielzoekersgezin. Het zijn woorden van Jezus, die voor mij de basis zijn om asielzoekers en vluchtelingen te willen blijven ontmoeten en te helpen. Het zijn de bekende woorden uit Mattheus 25: Jezus als hij zegt: 'Ik had honger en jullie gaven mij te eten, Ik had dorst en jullie gaven mij te drinken, Ik was een vreemdeling en jullie namen mij op, ik was naakt en jullie kledden mij, ik was ziek en jullie bezochten mij, ik zat gevangen en jullie kwamen naar mij toe.' En dan wordt er gezegd door de omstanders in dit beeldend Bijbelgedeelte: 'Wanneer hebben we u dan hongerig gezien, of dorstig, of u te drinken gegeven En wanneer hebben wij u als vreemdeling gezien en opgenomen? U naakt gezien en gekleed. Wanneer hebben we gezien dat u ziek was of in de gevangenis zat en zijn we naar u toegekomen?' En dan zegt Jezus: 'Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor één van de onaanzienlijksten van mijn zusters of broeders, dat hebben jullie voor mij gedaan.' Wat een verrassend criterium over dat waar het op aankomt in je leven, als mens, als christen, als kerkmens.

Tot slot een veelzeggende tekst geschreven door een vluchteling, een jongen uit Bosnië in de negentiger jaren van de vorige eeuw:

Vluchteling?

Maar ik ben geen vluchteling

Want ik ben niet gevlucht

Ik ben weggewaaid als een blad van een boom.

Er is in ons land een verschrikkelijke wind opgestoken

Een wind vol vuur en geweld.

En op een dag, op een dag

Die ik me niet meer herinner

Die ik me niet meer durf te herinneren

Ben ik weggewaaid.

Wie zou er uit zichzelf vluchten

Z'n eigen huis

Z'n eigen dorp of stad

Z'n eigen land

Z'n eigen familie in de steek laten

En dan ergens aankomen

Waar je niet welkom bent?

Vluchtelingen zijn nooit welkom

Nergens; dat weet iedereen

Dat heeft de geschiedenis

Al zo vaak bewezen.

Waarom zou je dan vluchten

Waarom een langzame dood

In een vreemd land

Als je op de drempel van je eigen huis

Ook kunt sterven?

Vluchtelingen bestaan niet

Er bestaan alleen weggewaaide mensen

Die door de wind

Over de wereld zijn geblazen.

En tenslotte vroeg Bob of ik even bij hem wilde komen. Het bestuur van INLIA had namelijk bedacht mijn betrokkenheid bij de inzet voor vluchtelingen te moeten waarderen door mij terplekke de bekende 'levende steen' van INLIA uit te reiken! Tot mijn volslagen verrassing.

Weg met die kernwapens

Op de tweede statie over *vrede* riep ik de massale demonstraties tegen de plaatsing van de kruisraketten in herinnering en vroeg waarom die existentiële dreiging die uitgaat van kernwapens

eigenlijk helemaal uit het maatschappelijk debat verdwenen is. Die wapens zelf zijn echter in het geheel niet verdwenen. Wereldwijd zijn er ongeveer 13000 kernwapens, waarvan er vele 'op scherp staan'. Een aantal Europese landen - waaronder België, Duitsland en Nederland - staan toe dat kernwapens van de Verenigde Staten van Amerika op hun grondgebied gestationeerd zijn. Bij ons dus op de basis in Volkel. Eigenlijk is dit in strijd met het, door de landen die getekend hebben, Verdrag tegen de Verspreiding van Kernwapens (Non Proliferation Treaty). Maar wat nog erger is: op dit moment wordt zwaar geïnvesteerd door zowel de Verenigde Staten als Rusland in 'modernisering' van deze kern-wapens. Daarmee worden ze zogenaamd 'preciezer' en kunnen gericht een kleiner doelgebied treffen. Dit is een uitermate gevaarlijk ontwikkeling omdat daardoor de drempel om een kernoorlog te voeren verlaagd wordt!

De Raad van Kerken in Nederland heeft dan ook vorig jaar het onvoorwaardelijk 'nee' tegen kernwapens uit de jaren tachtig nog eens herbevestigd, de Nederlands regering opgeroepen het door de Verenigde Naties aangenomen Verdrag voor een Verbod op Kernwapens (TPNW) te ondertekenen en de VS te vragen die kernwapens uit Volkel terug te halen, laat staan die 'gemoderniseerde' versie toe te laten. Maar... stel dat het nieuwe Kabinet dit niet doet - is het dan niet tijd om opnieuw massaal te gaan demonstreren onder de noemer: **kappen met kernwapens?**

Christian Climate Action

Op de derde statie over *heelheid van de schepping* werd op zeer bevlogen wijze door twee jongeren, Feikje Visser en Herman van Veelen, over de activiteiten van de bewegingen Christian Climate Action (CCA) en Extinction Rebellion (XR) gesproken. CCA is een gemeenschap van christenen die elkaar steunt bij geweldloze directe actie, publiek getuigenis en demonstraties rondom de klimaatcrisis en ecologische crisis. Deze beweging is ontstaan in het Verenigd Koninkrijk, is vrij groot - met tal van regionale afdelingen - en is daar ook lid van Extinction Rebellion. CCA NL is wat kleiner, en geen officieel onderdeel van XR, maar heeft vergelijkbare doelen en middelen.

Doel is om door middel van onze acties de urgentie en impact van de klimaat- en biodiversiteitscrises te laten zien en christenen en kerken te inspireren om daartegen in actie te komen. Zo riep CCA onlangs in een open brief de Protestantse Kerk in Nederland op om zich duidelijker uit te spreken over duurzaamheid en klimaat en de eigen dienstenorganisatie ook te verduurzamen - een open brief die door meer dan tweehonderd mensen werd medeondertekend. Er werden acties georganiseerd in samenwerking met Greenpeace over het soortenverlies in de natuur, met Extinction Rebellion over de uitzonderingspositie van de luchtvaart in het klimaatbeleid, met Fridays for Future bij de klimaatstaking in september. Soms wordt daarbij ook een eredienst gehouden op het voetpad naast de demonstratie op straat of een soort liturgische straatblokkade georganiseerd.

Herman vroeg de deelnemers:

- Steek je hand op als je trots bent op de staat waarin wij ons ecosysteem achterlaten voor de volgende generaties: slechts één hand ging omhoog van een agrariër die zijn best doet om duurzame landbouw te bedrijven en zijn bedrijf over te dragen aan zijn kinderen.
- Steek je hand op als je denkt dat het eiland Terschelling over 150 jaar nog boven water ligt: slechts een enkele aarzelende hand ging omhoog.

Ook hij gaf voorbeelden van activisme. Zo deed hij onlangs mee aan een actie op Schiphol tegen de staatsteun aan de KLM waaraan geen voorwaarden rond klimaat en duurzaamheid zijn verbonden. Staande met een spandoek bij de incheckbalie werd de demonstranten gevraagd weg te gaan. Toen zij dat niet deden kregen ze een boete van € 234 opgelegd en moesten meer dan zes uur in een politiecel 'zitten'.

Feikje stelde ons en zichzelf de vraag waarom we als christenen hieraan mee moeten doen. In antwoord op die vraag vertelde ze dat ze vorige week bij meerdere protesten aanwezig was van de oktoberrebellie-week van Extinction Rebellion en meedeed om de overheid op te roepen tot daadkrachtig klimaatbeleid. Want, we doen echt te weinig. De doelen die gesteld worden zijn te weinig ambitieus, en die niet-ambitieuze doelen halen we niet eens. Dat maakt dat ik meedoe aan activisme. Feikje: 'Ik denk dat er vaak nogal een stigma zit op activisme. Dat het allemaal mensen zijn die niets beters te doen hebben of het probleem overdrijven, of zich aanstellen. Ik vind dat een slechte framing. Activisme is iets wat iedereen aangaat, het is actief burgerschap. Onze stem als burger houdt niet op bij eens in de zoveel jaar naar de stembus gaan. Als er in die tussentijd misstanden gaande zijn, moeten we ons daarover uitspreken. De klimaatcrisis is een thema dat mij persoonlijk sterk raakt. Ik ben opgevoed met het christelijke geloof, maar zeker ook met duurzaamheid. En ik denk dat dat niet toevallig is. Als je het mij vraagt gaan deze twee heel erg hand in hand. God heeft ons een prachtige wereld gegeven, waar we samen mogen leven. Nu gaat er alleen veel mis in het samen leven, er is veel ongelijkheid, en bovendien maken we onze aarde kapot.

En dan zijn er de cijfers: dat de rijkste 10% van de mensen voor 50% van de emissie-uitstoot verantwoordelijk is. Ik denk dat God ons een hart heeft gegeven dat hierdoor wordt geraakt. En dat we met God mogen werken aan een betere wereld. Ik denk dat wij als christenen geroepen zijn om ons voor rechtvaardigheid in te zetten. En dat we ons daarbij niet moeten laten tegenhouden door persoonlijk ongemak. Want, natuurlijk, niemand heeft zomaar tijd en energie over om mee te doen aan demonstraties. Het is een keuze die je maakt, om te handelen naar je hart. En of dat dan effect heeft, kan ik enkel hopen. Maar daarin denk ik wel terug aan een Bijbelstudie die ik ooit heb gevolgd van een van de broeders van Taizé. Hij vertelde over hoe het Koninkrijk van God niet enkel iets van de toekomst is. Gods koninkrijk is hier en nu. En elke daad van liefde die wij stellen draagt daaraan bij. Dat dit iets blijvends is, ook al zie je misschien niet direct het resultaat ervan. Het is een beetje als de zaaier die zaadjes in de aarde stopt. Dit doet de zaaier met de hoop dat het tot iets moois zal uitbloeien. Zo zie ik ook mijn protesten. Ik geloof dat het goed is om me - op deze manier - uit te spreken voor klimaatrechtvaardigheid en ik hoop dat dit vruchten zal dragen.'

Herman voegde hier tenslotte nog de oproep aan de deelnemers aan deze wandeling toe om dit soort acties te steunen, niet pas over tien jaar als u met pensioen gaat, maar NU. Feikje en Herma deelden vervolgens een klein foldertje uit met gegevens over allerlei op dit vlak actieve bewegingen waarmee de deelnemers in contact zouden kunnen treden.

Groene kerken

Tenslotte werd - teruggekeerd bij ons vertrekpunt het kerkgebouw ET10 in Midland een kerkelijke gemeente die meedoet aan het *netwerk van groene kerken* - nog eens door Bart Jan Pennink enthousiasmerend verteld over de groene Nicolai-kerk in Appingedam. Hier worden door een groep

gemeenteleden elk jaar appels en peren van kleine boomgaarden op boerenerven verzameld. Hiervan wordt vervolgens vruchtensap gemaakt dat verkocht wordt ten bate van een hulpproject in Armenië. Zo gaat het dus niet alleen om groene waarden, maar ook om de bewustwording van de zorgen van mensen elders. Er is zodoende dus sprake van 'meervoudige waardecreatie' aldus Bart Jan.

Een goede Walk of Peace with Creation, aldus de deelnemers.

Kees Nieuwerth